

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 grudnia 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bohdan Bieniek (spr.)

Sędziowie: SA Alicja Sołowińska

SA Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 5 grudnia 2013 r. w B.

sprawy z odwołania A. K. (1)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o zapłatę

na skutek apelacji wnioskodawczyni A. K. (1)

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 maja 2012 r. sygn. akt V U 658/11

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt I oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z dnia 22 marca 2011r. w ten sposób, że zobowiązuje pozwanego do wypłaty na rzecz A. K. (1):

a. **odsetek w wysokości 7 508,87 złotych [siedem tysięcy pięćset osiem złotych 87/100] od nieterminowo wypłaconej kwoty 22.994,82 złotych,**

b. **odsetek w kwocie 6,15 [sześć złotych 15/100] od nieterminowo wypłaconej kwoty 2120,87 złotych,**

II. w pozostałym zakresie oddala apelację.

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 lutego 2010r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. 2002, Nr 42, poz. 371 ze zm.), wznowił A. K. (1) od dnia 1 lutego 2006r. wypłatę renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z pobytem w miejscu odosobnienia. Organ rentowy powiększył wysokość świadczenia o połowę emerytury.

Kolejną decyzją z dnia 22 marca 2011r. organ rentowy, na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 2009 r., Nr 153, poz. 1227) oraz przepisów ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2009r., Nr. 205, poz. 1585), odmówił A. K. (2) wypłaty odsetek.

W odwołaniach od powyższych decyzji A. K. (1) zarzuciła im niezgodność z prawem i ustalonym stanem faktycznym. Wnosiła o wypłacenie: zwaloryzowanych renty inwalidzkiej osoby represjonowanej i emerytury w kwocie 100% wraz z odsetkami ustawowymi od 1 lutego 2006r., odsetek od zaległych odsetek oraz odszkodowania za utracone korzyści w wysokości 4,75% w stosunku rocznym od wartości niewypłaconej renty, oraz zadośćuczynienia w wysokości 800 000 zł.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 30 maja 2012r. oddalił odwołanie (pkt I), a w zakresie nieopłaconego podatku dochodowego uznał się niewłaściwym i sprawę przekazał Pierwszemu Urzędowi Skarbowemu w B. jako właściwemu rzeczowo (pkt II).

Sąd Okręgowy ustalił, że decyzją z dnia 2 lutego 2006r., na podstawie uchylonego art. 5 (utrata mocy obowiązującej w dniu 1 stycznia 2010r.) ustawy z dnia 29.05.1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin (Dz. U. z 2002 r., nr 9 poz. 87 ze zm.), organ rentowy wstrzymał wypłatę renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z pobytem w miejscu odosobnienia z uwagi na stałe miejsce zamieszkania A. K. (1) poza terytorium Państwa Polskiego.

W oparciu o art. 95 ust. 1 i art. 96 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 22 stycznia 1991r. o kombatantach, Sąd Okręgowy nie uwzględnił wniosku odwołującej w przedmiocie jednoczesnej wypłaty pełnej emerytury i renty. Podkreślił, że wnioskodawczyni przysługiwało, z mocy art. 54 ust. 1 ustawy o kombatantach, prawo wyboru wypłaty: renty inwalidzkiej powiększonej o połowę emerytury albo emerytury powiększonej o połowę renty inwalidzkiej.

Sąd Okręgowy stwierdził, że spór w sprawie dotyczył ustalenia wysokości wyrównania świadczenia przywróconego decyzją ZUS-u z dnia 4 lutego 2010r. Na tę okoliczność ZUS przedstawił wyliczenie, z którego wynikało, że odwołująca otrzymała wyrównane świadczenia za okres: od 1 lutego 2006r. do 31 grudnia 2008 r. wraz tymi za miesiąc luty 2010r. w łącznej kwocie 25.560,21 zł.

W oparciu o opinię biegłego z zakresu księgowości, Sąd stwierdził, że kwota wyrównania świadczenia, z uwzględnieniem przysługujących waloryzacji, przy zbiegu świadczeń (...) + 50%NE, za sporny okres wyniosła 25.845,41 zł, z czego 20.704,86 zł wynikało z tytułu zaniżonego świadczenia, 2.273,55 zł z tytułu nadpłaty składki zdrowotnej i 2.867 zł z tytułu nadpłaty podatku dochodowego. W ocenie biegłej, w porównaniu do wyrównania wypłaconego przez ZUS, niedopłatę stanowiła kwota 2.850,59 zł., na którą składało się: 1,20 zł tytułem nadpłaty świadczenia, 15,21 zł tytułem nadpłaty składki zdrowotnej i 2.867 zł tytułem niedopłaty podatku. Zdaniem biegłej organ rentowy prawidłowo ustalił zaliczki na podatek dochodowy od wypłaconej emerytury. Natomiast w zastawieniu na k.93 ZUS błędnie naliczył kwoty podatku, przyjmując skalę podatku w wysokości 18%, zamiast obowiązującej w tym okresie 19%. Pozwany także błędnie naliczył w 2006 r. kwoty składki zdrowotnej, przyjmując 9% podstawy obliczenia, zamiast obowiązującej w tym roku składki w wysokości 8,75%. Ponadto świadczenia były waloryzowane stosownie do przepisów prawa.

W oparciu o powyższą opinię Sąd pierwszej instancji przyjął, że organ rentowy prawidłowo naliczył odwołującej wysokość świadczenia za sporny okres, błędnie zaś ustalił podatek dochodowy. W tym zakresie stwierdził swoją niewłaściwość i na mocy art. 464 § 1 k.p.c. przekazał sprawę Pierwszemu Urzędowi Skarbowemu w B..

Sąd Okręgowy nie dostrzegł podstaw do zasądzenia odsetek, na mocy art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przyjmując, że decyzja organu rentowego z dnia 2 lutego 2006r. została wydana na gruncie poprzednio obowiązujących przepisów sprawiających znaczne trudności interpretacyjne. Zarówno Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 16 listopada 2006r. jak i Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 3 lipca 2007r. (III AUa 177/07) nie uznały racji A. K. (1). Dopiero Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 8 grudnia 2009r. (I BU 6/09) stwierdził niezgodność z prawem wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3.07.2007 r. Naruszenie przez organ rentowy przepisów, rodzących trudności interpretacyjne nie przemawiało zatem za uznaniem odpowiedzialności pozwanego za opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia.

W zakresie żądania odwołującej zasądzenia zadośćuczynienia w kwocie 800 000 zł. i odszkodowania na skutek utraconych korzyści Sąd pierwszej instancji stwierdził, że organ rentowy prawidłowo przekazał je, zgodnie z właściwością, na drogę postępowania cywilnego.

Apelację od powyższego wyroku wniosła A. K. (1). Zaskarżając wyrok w całości, zarzuciła mu:

I. rażące naruszenie przepisów prawa materialnego, mające wpływ na treść orzeczenia, w tym m.in.: art. 481 k.c., art. 85 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 2, 7, 19, 45, 78 i 91 Konstytucji RP, art. 6 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, art. 47 Karty Praw Podstawowych UE i art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz art. 21 (...),

II. sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego materiału polegającą na stwierdzeniu, że przepisy stanowiły trudności interpretacyjne, a rażące naruszenie prawa przez ZUS ma być usprawiedliwione przez rażące naruszenie prawa także przez Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny, co stoi w rażącej sprzeczności z orzeczeniem Sądu Najwyższego (I BU 6/09).

III. naruszenie przepisów prawa procesowego, mające wpływ na treść orzeczenia, w tym m.in.: art. 233§1 k.p.c., art. 328§2 k.p.c. i art. 227 k.p.c. oraz art. 232 k.p.c.

Skarżąca wniosła o: zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie roszczeń, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Białymstoku oraz o zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest częściowo zasadna, gdyż zarzuty w niej wskazane pozwalają na zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w punkcie pierwszym odnośnie decyzji z dnia 22 marca 2011r., w ramach której pozwany odmówił A. K. (2) wypłaty odsetek.

Z kolei Sąd Okręgowy prawidłowo oddalił odwołanie od decyzji z dnia 4 lutego 2010r., na mocy której ZUS wypłacił odwołującej rentę z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z pobytem w miejscu odosobnienia, powiększoną o połowę emerytury. Nie naruszył przy tym wskazanych w apelacji przepisów prawa materialnego i procesowego.

W wyżej wymienionym okresie wypłata świadczenia była wstrzymana, na mocy decyzji ZUS z dnia 2 lutego 2006r., w oparciu o wówczas obowiązujący art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych i ich rodzin, statuujący zasadę, że świadczenia były wypłacane jedynie osobom zamieszkującym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Skarżąca przebywa zaś w Wielkiej Brytanii.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 16 listopada 2006r. oddalił odwołanie od decyzji ZUS z dnia 2 lutego 2006r. (VU (...)), a Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 3 lipca 2007r. oddalił apelację A. K. (1) (III AUa 177/07). Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 8 grudnia 2009r. (I BU 6/09) stwierdził niezgodność z prawem prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 lipca 2007r.

Na mocy art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz.U. z 2009r, nr 219 poz. 1709) art. 5 w/w ustawy został uchylony z dniem 1 stycznia 2010r. Jak wynika z uzasadnienia projektu tej nowelizacji ustawodawca usunął przepis z porządku prawnego, realizując orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich (obecnie Trybunał Sprawiedliwości UE, dalej powoływany jako TS) z dnia 22 maja 2008r. (C-499/06), w którym Trybunał stwierdził, że art. 18 ust. 1 WE stoi na przeszkodzie ustawodawstwu państwa członkowskiego, na podstawie którego państwo to odmawia, w sposób generalny i w każdym

okolicznościach, wypłaty swym obywatelom świadczenia przyznawanego cywilnym ofiarom wojny lub represji tylko z tego powodu, że nie mają oni przez cały okres wypłaty tego świadczenia miejsca zamieszkania na terytorium tego państwa, lecz na terytorium innego państwa członkowskiego.

Zasygnalizowana problematyka wymaga odniesienia się do okoliczności związanych ze stosowaniem prawa krajowego, jak i prawa Unii Europejskiej. W pierwszej kolejności należy stwierdzić, że stan faktyczny stanowiący przedmiot postępowania przed sądem krajowym objęty jest zakresem stosowania prawa UE. W tej części podniesione w apelacji argumenty należy uznać za zasadne.

Po pierwsze mamy do czynienia ze sprawą unijną, bowiem stan faktyczny objęty jest temporalnym, podmiotowym i przedmiotowym zakresem prawa unijnego. [por. D. M., M. S., Stosowanie prawa UE przez sędziów sądów powszechnych Warszawa 2012r. wyd. (...) str. 18]. Ów związek wynika z faktu przemieszczenia się skarżącej w obręb UE, czyli mamy do czynienia z tak zwanym elementem transgranicznym. Innymi słowy mówiąc sytuacja skarżącej wchodzi w zakres stosowania art. 45 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej [dalej powoływany jako (...)], a nie jak wskazano w apelacji w zakres stosowania art. 21 (...). Te ostatnie postanowienia, które formułują w sposób ogólny prawo każdego obywatela Unii do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich, znajdują bowiem swoje uszczegółowienie w art. 45 (...) w odniesieniu do swobodnego przepływu pracowników (zob. wyrok TS z dnia 16 maja 2013r. w sprawie C-589/10 pkt 67 oraz wyrok z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie C#379/11). W rezultacie prawo Unii stoi na przeszkodzie jakimkolwiek przepisowi krajowemu, który – nawet jeżeli jest stosowany bez dyskryminacji ze względu na przynależność państwową – może zakłócać lub czynić mniej atrakcyjnym korzystanie przez obywateli Unii z podstawowych swobód zagwarantowanych traktatem.

W uzupełnieniu omawianej kwestii można jeszcze przytoczyć wyrok TS z dnia 4 grudnia 2008r. (C-221/07), w którym stwierdzono że art. 18 ust. 1 WE stanowi przeszkodę dla ustawodawstwa państwa członkowskiego, na podstawie którego państwo to odmawia wypłaty pewnych świadczeń przyznawanych pozostałym przy życiu małżonkom ofiar działań wojennych z tego tylko powodu, że zamieszkują oni na terytorium pewnych określonych państw członkowskich. [zobacz też wyrok TS z dnia 26 października 2006r. w sprawie C-192/05]

Po wtóre kolejną kwestią wymagającą rozważenia jest wypadek, gdy przepis polskiego ustawodawstwa [tu art. 5 ustawy z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin w zakresie wymogu zamieszkiwania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do realizacji wypłaty świadczenia] pozostaje w kolizji ze wskazanym wyżej art. 45 (...). W przypadku stwierdzenia takiej sprzeczności Sąd krajowy jest uprawniony do jej usunięcia poprzez zasadę bezpośredniego skutku prawa UE, czy też zasadę pierwszeństwa tego prawa. W tym celu nie jest konieczne zwracanie się do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie zgodności z Konstytucją art. 5 ustawy z dnia 29.05.1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Zaprezentowane stanowisko wynika z wyroku Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 9 marca 1978r. w sprawie S. w sprawie C (...). W powołanym orzeczeniu wyrażono zasadę, że sąd krajowy, mający w ramach swoich kompetencji za zadanie zastosować przepisy prawa wspólnotowego, zobowiązany jest zapewnić pełną skuteczność tych norm, nie stosując w razie konieczności, z mocy własnych uprawnień, wszelkich, nawet późniejszych, sprzecznych z nimi przepisów ustawodawstwa krajowego, i nie można przy tym wymagać od niego wnioskowania ani oczekiwania na zniesienie tych przepisów w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym. Potwierdzeniem tego stanu rzeczy jest cytowany wyżej wyrok SN z dnia 8 grudnia 2009r. (I BU 6/09)

W tym miejscu należy wrócić do wspomnianej wyżej nowelizacji ustawy z dnia 29.05.1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin ustawą z dnia 2 grudnia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin oraz ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich [Dz.U.2009.219.1709]. W art. 4 ustawy nowelizującej ustanowiono regułę, że osoby, którym przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, odmówiono prawa do świadczeń lub wypłaty świadczeń przysługujących na podstawie przepisów ustaw, o których mowa w art. 1 i 2, z powodu braku miejsca pobytu lub stałego miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mogą, w terminie 36 miesięcy od dnia wejścia w życie

niniejszej ustawy, złożyć wniosek o wznowienie postępowania. W takim przypadku ustalenia prawa do świadczeń lub wypłaty świadczeń na skutek wniosku, o którym mowa w ust. 1, wypłata następuje od miesiąca złożenia wniosku o ustalenie prawa do świadczeń lub od miesiąca wstrzymania wypłaty tych świadczeń, nie wcześniej jednak niż od dnia 1 maja 2004 r. Zgodnie z art. 5 ustawy nowelizującej weszła ona w życie z dniem 1 stycznia 2010r.

Żądanie skarżącej zostało zgłoszone we wskazanym wyżej terminie, bowiem pozwany dokonał wyrównania świadczenia za sporny okres. Pozostaje zatem do wyjaśnienia, czy w takim razie po stronie skarżącej powstaje także prawo do odsetek. Przypomnijmy zatem, że decyzją z dnia 2 lutego 2006r., na mocy ustawy z dnia 26 stycznia 1982r. Karta Nauczyciela (Dz. U. z 1997r., nr 56 poz. 357 ze zm.) i ustawy z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z FUS organ rentowy przyznał A. K. (1) emeryturę i wstrzymał wypłatę renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z pobytem w miejscu odosobnienia od dnia 1 lutego 2006r. (k. 73 – 74v) Kolejną decyzją z dnia 20 marca 2009r. wznowił wypłatę renty, powiększonej o połowę emerytury od dnia 1 stycznia 2009r. Przyznał także odsetki od 17 lutego 2009r. do 15 kwietnia 2009r. (k. 219 akt ZUS).

W przedmiocie oceny decyzji z dnia 22 marca 2011r., którą ZUS odmówił A. K. (2) wypłaty odsetek za zwłokę w wypłacie świadczenia za okres od 1 lutego 2006r. miał zastosowanie art. 85 ust. Art.85.1.1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. 2009 r. nr 205 poz. 1585). Zgodnie z tym przepisem jeżeli Zakład - w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych - nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności.

Przepis art. 85 w/w ustawy stanowi regulację szczególną względem przepisów kodeksu cywilnego, a jej odrębność polega przede wszystkim na ustaleniu obowiązku zapłaty odsetek tylko w wypadku zwłoki. Zwłoka w spełnieniu świadczenia, zwana także opóźnieniem kwalifikowanym, ma miejsce, gdy zobowiązany, pomimo istniejącego obowiązku, nie spełnia świadczenia w terminie, przy czym niedotrzymanie terminu jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Takie stanowisko zajął także Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 maja 2012r. (I UK 398/11, LEX nr: 1216847). Stwierdził również, iż w stosunkach opartych na prawie ubezpieczeń społecznych odsetki od opóźnionego świadczenia uregulowane są na potrzeby tego prawa wyczerpująco, bez możliwości odwoływania się - poza określeniem wysokości odsetek - do przepisów prawa cywilnego (wyrok SN z dnia 15.09.2011r., II UK 22/11, LEX nr: 1109360).

W niniejszej sprawie nie mógł być zatem stosowany, wskazany przez odwołującą art. 481 k.c., gdyż art. 85 w/w ustawy ma charakter wyczerpujący. Sprawa z zakresu ubezpieczeń społecznych nie jest zobowiązaniem cywilnoprawnym. Stąd też wynika brak prawa do żądania odsetek od odsetek na gruncie przedmiotowego postępowania.

Poza tym nie było możliwości prawnych rozważenia w sprawie kwestii przyznania odwołującej odsetek od zaległych odsetek, w oparciu o art. 482 k.c. Przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych - które stanowią autonomiczny, niezależny od cywilnego porządek prawny - na co również wskazuje judykatura - nie przewidują możliwości dochodzenia odsetek od odsetek (wyrok SA w Szczecinie z dnia 21 maja 2009r., III AUa 212/09, Biul.SASz (...) -143). Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych wprawdzie są zakwalifikowane do spraw cywilnych (art. 1 k.p.c.) to jednak mają one charakter szczególny i własne regulacje prawne.

Należy podkreślić, że w razie nieterminowego przyznania lub wypłacenia świadczenia pozwany zobowiązany jest wypłacić je wraz z odsetkami za zwłokę. Występuje to w sytuacjach, gdy organ rentowy odmawiając przyznania lub wypłaty świadczenia, naruszył przepisy prawa materialnego określające przesłanki nabycia i wypłaty prawa do świadczenia z ubezpieczenia społecznego. Z tym, że dla powstania obowiązku wypłaty odsetek konieczne jest stwierdzenie naruszenia prawa przez ZUS prawomocnym wyrokiem sądu.

O tym, że decyzja ZUS z dnia 2 lutego 2006r. wstrzymująca, w oparciu o art. 5 w/w ustawy, wypłatę renty od 1 lutego 2006r. z uwagi na zamieszkanie skarżącej w Wielkiej Brytanii był niezgodna z prawem UE przesądził Sąd Najwyższy w w/w wyroku z dnia 8 grudnia 2009r. (I BU 6/09). W uzasadnieniu tego wyroku Sąd wskazał, że ustanowione w art. 18 ust. 1 TWE prawo każdego obywatela Unii do swobodnego przemieszczania się i przebywania na terytorium Państw Członkowskich jest jednym z najbardziej kardynalnych traktatowych praw podstawowych, które weszło - z mocy art. 91 Konstytucji RP - do krajowego porządku prawnego i powinno być bezpośrednio stosowane (uznawane), wedle konstytucyjnej zasady pierwszeństwa przed niedającymi się z nim pogodzić ustawowymi regulacjami prawnymi (art. 5 w/w ustawy w zw. z art. 12 ustawy o kombatantach)

W tym stanie rzeczy po stronie skarżącej istnieje prawo do żądania odsetek. Odmienne w tym zakresie rozważania Sądu Okręgowego nie mogą się ostać z uwagi na wyżej podniesione okoliczności. Trudności interpretacyjne, o których wspomina Sąd I instancji w pisemnych motywach zaskarżonego orzeczenia nie mogą sprowadzać się wyłącznie do oceny skutków wstrzymania świadczenia przez pryzmat prawa krajowego, zwłaszcza gdy w czasie rozpoznawania sporu A. K. (1) przedmiotowe zagadnienie stanowiło przedmiot pytania prejudycjalnego w sprawie C-192/05. W tej sprawie skarga wpłynęła do Trybunału Sprawiedliwości w dniu 29 kwietnia 2005r., a opinia w tej sprawie została złożona w dniu 30 marca 2006r. Istniały zatem przesłanki do rozważenia, czy taki stan faktyczny sprawy, jak skarżącej, wchodzi w zakres stosowania prawa UE. Z analizy treści decyzji wstrzymującej wypłatę świadczenia rentowego w związku z wyjazdem za granicę nie wynika, by dana kwestia podlegała ocenie z punktu widzenia prawa pierwotnego UE. W konsekwencji apelacja skarżącej co do zasady w tej części zasługuje na uwzględnienie.

Jeżeli organ rentowy wydał bezprawną decyzję o wstrzymaniu wypłaty świadczenia w sytuacji, gdy możliwe było wydanie decyzji zgodnej z prawem, a w szczególności, gdy ubezpieczony wykazał wszystkie przesłanki niezbędne dla przyznania świadczenia, to opóźnienie nie jest następstwem okoliczności, za które organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności w rozumieniu art. 85 ust. 1 zdanie drugie u.s.u.s. Na tę zasadę ustalania odpowiedzialności organu rentowego w ramach oceny prawa strony do odsetek wielokrotnie wskazywał Sąd Najwyższy (wyrok SN z dnia 20 października 2008r., I UK 89/08, LEX nr: 741092; postanowienie SN z dnia 13 listopada 2008r., IIUK 208/08, LEX nr: 960473)

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, organ rentowy powinien zatem wypłacić A. K. (1) odsetki nie tylko za okres wskazany w treści zaskarżonej decyzji. Z uzasadnienia decyzji pozwanego z dnia 22.03.2011r. wynika, że organ rentowy wznowił wypłatę renty od dnia 1 stycznia 2009r., a wypłatę odsetek przyznał skarżącej za okres od dnia 17.02.2009r. do 15.04.2009r.

Podobny pogląd prezentuje utrwalone orzecznictwo. W wyroku z dnia 28 września 2011r. (I UK 86/11, LEX nr: 1101510) Sąd Najwyższy przyjął, że jeśli organ rentowy ponosi odpowiedzialność za wydanie niezgodnej z prawem decyzji, to ma obowiązek wypłaty ubezpieczonemu świadczenia wraz z odsetkami za cały zaległy okres.

Na podstawie art. 85 ust. 2 ustawy systemowej wydane zostało rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad wypłacania odsetek za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. nr 12, poz. 104). Przewiduje ono między innymi, że odsetki wypłaca się za okres od dnia następującego po upływie terminu na ustalenie prawa do świadczeń lub ich wypłaty, przewidzianego w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń - do dnia wypłaty świadczenia. Przy czym, jeżeli świadczenie jest wypłacane osobie uprawnionej za pośrednictwem poczty lub na rachunek bankowy, za dzień wypłaty świadczenia uważa się dzień przekazania należności na pocztę lub do banku (§ 2 ust. 1 i 6 tego rozporządzenia). Należy zatem za Sądem Najwyższym powtórzyć, że odsetki należą się za czas opóźnienia, tj. poczynając od dnia wymagalności długu, a kończąc na dniu jego zapłaty. Na ten zamknięty okres składają się poszczególne dni opóźnienia, a należność z tytułu odsetek narasta sukcesywnie, podwyższa się bowiem z każdym dniem o stosowną kwotę pieniężną. W prawie ubezpieczeń społecznych dniem zapłaty jest dzień określony w § 2 ust. 6 w/w rozporządzenia, tj. dzień przekazania należności na pocztę lub do banku (wyrok z dnia 15 września 2011r., II UK 22/11, LEX nr 1109360).

Moment spełnienia świadczenia przez pozwanego był przedmiotem ustaleń faktycznych Sądu Apelacyjnego. Skarżąca została zobowiązana do przedłożenia bankowego dokumentu potwierdzającego dzień uzyskania od pozwanego zapłaty nienależnie wstrzymanego prawa do zbiegu świadczeń. Jak wynika z tego dokumentu [k- 365] pozwany w dniu 12 lutego 2012r. wpłacił na konto skarżącej sumę 22.994,82 złotych. Pozwany twierdził, że wpłata została dokonana dzień wcześniej, czyli w dniu 11.02.2012r. W oparciu o powołany wyżej dokument Sąd Apelacyjny ustalił, że zapłata miała miejsce w dniu 12 lutego 2012r. i w oparciu o powyższą datę zobowiązał biegłego do wyliczenia należności związanych z nieterminową wypłatą obu świadczeń.

W tej sytuacji pozostaje do wyjaśnienia kwestia związana z wysokością odsetek. Obliczenie wysokości tych należności z uwagi na zakres czasowy wymagało wiadomości specjalnych z zakresu księgowości. Przeto Sąd Okręgowy zasadnie dopuścił dowód z opinii biegłego. Sąd Apelacyjny uznał, iż opinia biegłej zasługuje na wiarę po jej uzupełnieniu na etapie postępowania apelacyjnego. Została sporządzona przez specjalistkę posiadającą odpowiednią wiedzę księgową oraz wieloletnie doświadczenie zawodowe. Do uzupełnionej opinii strony ostatecznie nie zgłaszały zastrzeżeń.

Natomiast w sprawie dodatkowego znaczenia nabiera fakt, że w sytuacji związanej z ustaleniem płatności 100% renty i 50% emerytury i związanego z tym rozliczenia w grę wchodzi również kwestia związana z prawem podatkowym. Mając rację skarżąca, iż renta inwalidy wojennego jest wolna od podatku dochodowego od osób fizycznych. Przedmiotowa problematyka jest uregulowana w ustawie z dnia 26 lipca 1991r. o podatku dochodowym od osób fizycznych w art. 21 ust.1 pkt 2,75 i 100. Trzeba jednocześnie pamiętać, że od wypłacanej skarżącej emerytury podatek, jak i składka na ubezpieczenie zdrowotne, były świadczeniami należnymi na rzecz Skarbu Państwa. W momencie ukształtowania prawa wnioskodawczyni do zbiegu świadczeń w postaci 100% renty inwalidy wojennego i 50% emerytury powstała swoista nadpłata podatku zapłaconego od wypłacanej w całości emerytury. Idąc dalej trzeba zauważyć, że pozwany nie dysponuje należnością podatkową. W związku z tym, że na pozwanym spoczywała rola płatnika podatku z chwilą wypłaty emerytury w całości należność podatkowa została przekazana do właściwego Urzędu Skarbowego.

Skarżąca upatrując obowiązku zwrotu tej należności na jej rzecz zdaje się niniejszą sprawę traktować jako generalne rozliczenie z organem rentowym. Stąd na początkowym etapie domagała się również zadośćuczynienia od pozwanego. Tymczasem zakres przedmiotowy postępowania wyznacza treść zaskarżonych decyzji w sprawie. Zaskarżona decyzja dotyczy odmowy prawa do odsetek. Stąd też spór z organem rentowym może dotyczyć tych należności, których wadliwie wypłatę wstrzymał pozwany i jest jednocześnie ich dysponentem.

Z treści art. 75 § 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Ordynacja podatkowa wynika, że jeżeli podatnik kwestionuje zasadność pobrania przez płatnika podatku albo wysokość pobranego podatku, może złożyć wniosek o stwierdzenie nadpłaty podatku. Z kolei z § 2 powołanego przepisu dane uprawnienie przysługuje także płatnikowi w razie złożenia deklaracji i wykazania wpłaty podatku w wyżej wysokości, niż należna. Ma to zwykle miejsce w razie bieżącej weryfikacji wadliwych wpłat podatku. Tymczasem od tego pobrania podatku upłynął okres czasu, zostały złożone roczne zeznania podatkowe. Niezależnie od sposobu ich złożenia podatnik mógł dokonać szeregu rodzaju odliczeń. Zatem w momencie gdy zmniejsza się jego należność podatkowa, mogą ulec zmianie potencjalne ulgi, czy odpisy. Ich weryfikacja nie jest domeną ubezpieczeń społecznych, lecz domeną prawa podatkowego. Stosowna nadpłata powstaje ponadto z momentem ustalenia faktycznego sposobu płatności na rzecz skarżącej. Mając zatem do wyboru dwa alternatywne rozwiązania, Sąd Okręgowy zasadnie uznał, że uprawnienie przysługuje podatnikowi. Zatem jego rozstrzygnięcie w tej kwestii mieści się w granicach zakreślonych prawem podatkowym. Analogicznie zresztą należy podejść do kwestii związanej ze składką na ubezpieczenia zdrowotne.

Sąd Apelacyjny uznał, że zaskarżony wyrok podlega zmianie w części dotyczącej prawa do odsetek w wysokości 7 508, 87 złotych.

Weryfikując wysokość wypłaconego świadczenia należało oprzeć się na opinii biegłej z zakresu księgowości podstawowej (k. 109 – 127), uzupełnionej w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym (k. 313 – 335 i k. 347 – 353). W wyniku wykonania postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 17 kwietnia 2013 r. (k. 291v) i z dnia 4 lipca 2013r. (k. 308) biegła ustaliła różnicę w wysokości 28 217,27 zł pomiędzy kwotą świadczenia, jaka powinna być wypłacona A.

K. (1) z tytułu 100% renty inwalidy wojennego oraz 50% emerytury, z uwzględnieniem odpowiedniej kwoty potrąceń (zaliczka na podatek dochodowy, składka zdrowotna), a kwotą świadczenia faktycznie wypłaconą. Wbrew stanowisku skarżącej przedstawionym w zarzutach do opinii (k. 345), biegła dokonała wyliczeń w rozbiciu na każdy miesiąc od dnia 1 lutego 2006r. do dnia 30 kwietnia 2009r.

Jak już wyżej wskazano do rozliczenia nadpłaty świadczenia nie wchodzi należności powstałe z tytułu nadpłaconego podatku.

Biegła ustaliła, że nadpłacona kwota emerytury (100%) wnioskodawczyni za okres od 1 lutego 2006r. do 30 kwietnia 2009r. wyniosła 58 184,96zł., a po odjęciu nadpłaconych: 5 062,91 zł składek zdrowotnych i 4492 zł. podatku stanowiła 48 630,05 zł. (kwota do potrącenia). Tymczasem odwołująca powinna pobierać świadczenia w zbiegu, tj. 50 027,90zł. renty (100%) i 28 763,11 zł. (50%) emerytury, co daje łącznie 80 791,01 zł. Od tej kwoty należało odjąć: 2 569,69 zł. składki zdrowotnej i 1 374 zł podatku. W rezultacie wnioskodawczyni powinna zostać wypłacona kwota 76 847,32 zł. (po odjęciu 48 630,05 zł z tytułu potrącenia). Do wyrównania pozostała zatem kwota 28 217,27 zł. Na tę sumę składa się 22,606.05 złotych tytułem zaniżonego świadczenia, 2493,22 złotych tytułem zawyżonej składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz 3118 złotych tytułem zawyżonego podatku.

Biegła sądowa w opinii uzupełniającej złożonej do akt dnia 4 października 2013r. (k. 347 – 353) wyliczyła, na zasadach określonych w przepisach w/w rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 lutego 1999r., odsetki należne wnioskodawczyni za okres od dnia, w którym powinna nastąpić wypłata prawidłowo ustalonej kwoty świadczenia do dnia dokonania przez organ rentowy tej wypłaty. Biegła przy tym sporządziła dwa warianty opinii uwzględniając dzień, do którego powinny być naliczane odsetki, postulowany przez ZUS (11 lutego 2010r. i przez skarżącą (12 lutego 2010r.). Odnosząc się do tej spornej kwestii, podnoszonej przez wnioskodawczynię w zarzutach do opinii biegłej (k. 345),

Sąd Apelacyjny uwzględnił zatem ten wariant opinii (k. 353), w którym biegła sądowa wyliczyła zaległe odsetki za okres od 1 lutego 2006r. do 12 lutego 2010r. od nieterminowej wypłaty w/w kwoty wyrównania 22 994,82 zł, przyjmując, że wynoszą one 7 508,87 zł. Natomiast pozostałe należności, jako powstałe wskutek rozliczeń na tle podatkowym nie mogły być przyznane skarżonej. Natomiast pozwany wypłacił skarżącej środki za wyrównanie za okres od 1 lutego 2006r. do 31 grudnia 2008r. w kwocie 22 994,82 zł. wraz ze świadczeniem za miesiąc luty 2010r. w kwocie 2565,39 zł. Wypłacił także 40,80 zł odsetek za opóźnienie w załatwieniu jej wniosku z dnia 15 lutego 2009r. liczonych od dnia 17 lutego 2009r. do 15 kwietnia 2009r. (wyrównanie za okres od dnia 1 stycznia 2009r. do 31 marca 2009r. w kwocie 2120,87 zł).

W apelacji skarżąca zarzuca Sądowi I instancji zaniechanie uwzględnienia naruszenia przepisów kpa przez pozwanego. Odnośnie zgłoszonego zarzutu należy wskazać, że Sąd nie dokonuje kontroli zaskarżonych decyzji organu rentowego przez pryzmat przepisów administracyjnych. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się bowiem na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych jako sąd powszechny może dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. W wypadkach innych wad, wymienionych w art. 156 § 1 k.p.a. i w przepisach, do których odsyła art. 156 § 1 pkt 7 k.p.a., konieczne jest wszczęcie odpowiedniego postępowania administracyjnego w celu stwierdzenia nieważności decyzji i wyeliminowania jej z obrotu prawnego. Takie stanowisko zajął również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 3 lutego 2012r. (IIUK 271/11, LEX nr 1215442).

Nie zachodzi konieczność zadania w tej sprawie pytania prejudycjalnego do Trybunału Sprawiedliwości UE. W ocenie skarżącej wyjaśnienie tej kwestii pozwala na wypłatę obu świadczeń w 100% wysokości. Tak zaprezentowane stanowisko jest błędne. Po pierwsze prawo ubezpieczeń społecznych na poziomie UE podlega koordynacji, a nie harmonizacji. Zatem prawo UE nie może nakazywać w przypadku zbiegu prawa do świadczeń wypłaty zarówno

emerytury, jak i renty inwalidy wojennego w całości. Oceny tej nie zmienia przytoczony przez skarżącą art. 34 Karty Praw Podstawowych UE. Zgodnie z tym przepisem Unia uznaje i szanuje prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego oraz do usług społecznych, zapewniających ochronę w takich przypadkach, jak: macierzyństwo, choroba, wypadki przy pracy, zależność lub podeszły wiek oraz w przypadku utraty zatrudnienia, zgodnie z zasadami ustanowionymi w prawie Unii oraz ustawodawstwach i praktykach krajowych.

Niewątpliwie polskie ustawodawstwo gwarantuje objęcie ryzykiem wymienione wyżej zdarzenia. Z treści tego przepisu nie wynika zaś obowiązek wypłaty każdego świadczenia, do jakiego ubezpieczony nabył prawo.

Dalej powołany przepis stanowi, że każdy mający miejsce zamieszkania i przemieszczający się legalnie w obrębie Unii Europejskiej ma prawo do świadczeń z zabezpieczenia społecznego i przywilejów socjalnych zgodnie z prawem Unii oraz ustawodawstwami i praktykami krajowymi.

Realizacja tego przepisu została zapewniona skarżącej w związku z powołaniem się na odpowiednie wyroki TS zapobiegające utracie prawa do jednego świadczenia w związku ze zmianą miejsca zamieszkania.

W sprawie nie ulega wątpliwości, iż wszelka dyskryminacja jest zakazana. Skarżąca powołuje się na art.21 Karty Praw Podstawowych UE wskazując ten przepis jako podstawę do wyeliminowania rozstrzygnięcia w oparciu o art. 54 ustawy z dnia 29 maja 1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. W myśl przytoczonego przepisu inwalidzie wojennemu i wojskowemu, którego inwalidztwo powstało w związku ze służbą wojskową, pobierającemu rentę inwalidzką obliczoną od podstawy wymiaru określonej w art. 11, który nabył prawo do emerytury, wypłaca się w zależności od jego wyboru:

- 1) rentę inwalidzką powiększoną o połowę emerytury albo
- 2) emeryturę powiększoną o połowę renty inwalidzkiej

Redakcja tego przepisu nie opiera się na jakimkolwiek kryterium dyskryminującym wskazanym przez skarżącą a apelacji. Po pierwsze nie nosi on w sobie treści wskazujących na dyskryminację z uwagi na wiek, bowiem ten jest w treści tego przepisu obojętny, co oznacza że każdy uprawniony uzyska identyczne prawo [takie samo prawo do zbiegu], które nie jest zależne od wieku. Po wtóre nie ma również w tej treści przesłanki dyskryminującej z uwagi na niepełnosprawność. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że skarżąca nie uprawdopodobniła jakichkolwiek okoliczności faktycznych związanych z dyskryminacją. Wpłata jednego świadczenia w całości oraz drugiego w wysokości jego połowy jest własnym uprawnieniem każdego państwa członkowskiego.

Rozporządzenie [EWG] rady Numer (...) z dnia 14 czerwca 1971 roku dotyczące stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób pracujących na własny rachunek oraz do członków ich rodzin, przemieszczających się w granicach wspólnoty nie przewiduje wspólnego systemu ubezpieczenia społecznego w krajach Unii. Wręcz przeciwnie pozostawia odrębne systemy krajowe i ma na celu jedynie zapewnienie ich koordynacji. W konsekwencji do ustawodawstwa każdego państwa członkowskiego należy, po pierwsze, określenie przesłanek uzyskania prawa lub obowiązku przynależności do systemu zabezpieczenia społecznego, a po drugie, przesłanek uprawnienia do świadczeń (zobacz wyrok TS z 21.07.2011 r. w sprawie C#503/09 S., pkt 75)

Przedmiotowe rozporządzenie obowiązywało do dnia 1 maja 2010r. i zostało zastąpione przez rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady [WE] nr (...) z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego.

Odnosząc się do stanowiska skarżącej, że istnieje potrzeba wyjaśnienia przepisów rozporządzenia w sprawie zgodności z prawem UE kwestii wypłaty tylko całości jednego świadczenia oraz 50% drugiego świadczenia, trzeba wyjaśnić że dana kwestia nie jest objęta koordynacją. Z tą mieliśmy do czynienia w przypadku zbiegu prawa do świadczeń z systemów różnych państw członkowskich. Tymczasem wnioskodawczyni była aktywna zawodowo w Polsce i tu uzyskała prawa do renty oraz emerytury. Powołane rozporządzenie nr 1408/71 obowiązywało w dacie wznowienia wypłaty

świadczeń w zbiegu [a nie rozporządzenie nr 883/2004] w art. 46 a i następnie zakłada taką sytuację związaną ze zbiegiem prawa do świadczeń z różnych ustawodawstw. W takim razie samo rozporządzenie zakłada możliwość ograniczenia wysokości świadczeń do wypłaty. Nie ma zatem przesłanek by zbieżne regulacje w prawie krajowym uznać za niezgodne z prawem wtórnym.

Po wtóre nie ma w sprawie przesłanek do uznania kwestionowanego w apelacji mechanizmu ustalającego wysokość świadczenia w kontekście zasady ogólnej prawa Unii Europejskiej związanej ze swobodą przemieszczania się w obrębie państw członkowskich, bowiem fakt skorzystania z tego prawa nie miał znaczenia w sprawie. Niezależnie, czy ubezpieczony opuści terytorium Polski, czy też nie w każdym wypadku stosuje się do niego kwestionowany przez skarżącą art. 54 ustawy z dnia 29.05.1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin. Nie jest to zresztą jedynie rozwiązanie w polskim systemie ubezpieczeń społecznych, albowiem tożsame rozwiązania zawiera także ustaw z dnia 17.12.1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych [art.95], czy też art. 26 ustawy z dnia 30.10.2002r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Stanowisko skarżonej opiera się na treści art. 54 ustawy z dnia 29.05.1974r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin w brzmieniu obowiązującym do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 17.11.1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, zasadach ustalania emerytur i rent oraz zmianie niektórych ustaw. Wówczas obowiązujący przepis stanowił, że inwalidzie wojennemu pobierającemu rentę inwalidzką obliczoną od podstawy wymiaru określonej w art. 11 ust. 1 pkt 1, który nabył prawo do emerytury, wypłaca się rentę inwalidzką i emeryturę w pełnej wysokości.

Zmiana tego rozwiązania wiązała się z rozpoczęciem reform emerytalnych, które stały się konieczne w związku ze zmieniającym się systemem gospodarczym kraju. W zakresie oceny skutków reformy emerytalnej wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 4 stycznia 2000r. w sprawie K 18/99. Wskazał wówczas, że reforma ma oparcie w wartościach i normach konstytucyjnych. Dodatkowo także wyjaśnił, iż stworzenie takiego systemu jednolitego dla wszystkich ubezpieczonych nie jest możliwe bez ograniczenia niektórych uprawnień zagwarantowanych w dotychczasowym systemie emerytalno-rentowym. W tym kontekście trzeba odczytywać zmianę treści wspomnianego art. 54 ustawy. Powołane przez skarżącą przepisy Konstytucji nie zmieniają tego stanowiska, bowiem treść norm konstytucyjnych ma charakter odsyłający, co oznacza że sama Konstytucja nie gwarantuje w określonym momencie konkretnego świadczenia, czy też prawa do wypłaty obu świadczeń w całości, a wyznacza jedyne ramy programowe w których powinien poruszać się ustawodawca. Warto odwołać się w tej kwestii do kolejnego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z dnia 8 maja 2000r. w sprawie SK 22/99 [Lex 40328] stwierdzono, iż nałożony na ustawodawcę obowiązek urzeczywistnienia wyrażonych w Konstytucji gwarancji socjalnych w drodze stosownych regulacji normatywnych nie oznacza obowiązku maksymalnej rozbudowy systemu świadczeń. Obowiązek ten musi być natomiast rozumiany jako nakaz urzeczywistnienia poprzez regulacje ustawowe treści prawa konstytucyjnego w taki sposób, aby z jednej strony uwzględniało istniejące potrzeby, z drugiej możliwości ich zaspokojenia. Granice tych możliwości wyznaczone są przez inne podlegające ochronie wartości konstytucyjne, takie jak np. równowaga budżetowa, które mogą w pewnym zakresie pozostawać w opozycji do rozwiązań ustawowych zmierzających do maksymalizacji gwarancji socjalnych. Dalej Trybunał wywiódł, że demokratycznemu ustawodawcy przysługuje znaczna swoboda oceny w poszukiwaniu odpowiednich rozwiązań prawnych, które w sposób optymalny balansowałyby wszystkie wskazane wyżej wyznaczniki właściwej realizacji prawa podmiotowego o charakterze socjalnym.

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego w sferze praw emerytalno-rentowych zasadą ochrony praw nabytych objęte są zarówno prawa nabyte w drodze skonkretyzowanych decyzji, przynajmniej świadczenia, jak i prawa nabyte in abstracto zgodnie z ustawą przed zgłoszeniem wniosku o ich przyznanie. Natomiast w przypadku ekspektatyw praw podmiotowych ochrona ogranicza się do ekspektatyw maksymalnie ukształtowanych, tj. takich, które spełniają zasadniczo wszystkie przesłanki ustawowe nabycia pod rządami danej ustawy (orzeczenie z 11 lutego 1992 r., sygn. K. 14/91, OTK w 1992 r., cz. I, s. 128, wyrok z 23 listopada 1998 r., sygn. SK 7/98, OTK ZU Nr 7/1997, poz. 114, s. 627-628, a także cytowany wyżej wyrok z 22 czerwca 1999 r., sygn. K. 5/99, jw., s. 536). Ochronie

konstytucyjnej nie podlegają ponadto prawa nabyte niesprawiedliwie ani prawa, które nie znajdują uzasadnienia w warunkach nowego, demokratycznego ustroju państwa.

W orzeczeniu Trybunału z dnia 12 lutego 2008r. w sprawie SK 82.06 przypomniano, że przy kształtowaniu zakresu prawa do zabezpieczenia społecznego ustawodawca związany jest wynikającym z zasady równości nakazem jednakowego traktowania świadczeniobiorców charakteryzujących się jednakową cechą istotną (art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji). Nakaz ten nie ma jednak charakteru bezwzględnego (por. wyrok z 11 grudnia 2006 r., sygn. SK 15/06, OTK ZU nr 11/A/2006, poz. 170).

W konsekwencji zarzuty apelacyjne w tej kwestii Sąd Apelacyjny uznał za bezzasadne.

Z powyższych względów Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku, na mocy art. 386 § 1 i art. 385 k.p.c.